YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

31 päivänä tammikuuta 2001 *

Asiassa T-143/97,

Gerhardus van der Berg, kotipaikka Dalfsen (Alankomaat), edustajanaan asianajaja H. Pijnacker Hordijk, prosessiosoite Luxemburgissa,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään A.-M. Colaert ja J.-P. Hix, prosessiosoite Luxemburgissa,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään T. van Rijn, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajina,

jossa kantaja vaatii EY:n perustamissopimuksen 178 artiklan ja 215 artiklan toisen kohdan (joista on tullut EY 235 artikla ja EY 288 artiklan toinen kohta) nojalla korvausta hänelle siitä aiheutuneesta vahingosta, että hän ei voinut myydä

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

maitoa asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31 päivänä maaliskuuta 1984 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13), sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksen (ETY) N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 16 päivänä toukokuuta 1984 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1371/84 (EYVL L 132, s. 11), soveltamisen seurauksena,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit R. M. Moura Ramos ja P. Mengozzi,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 17.5.2000 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat säännökset

1 Havaittuaan, että yhteisössä tuotetaan liikaa maitoa, neuvosto antoi vuonna 1977 yhteisön maidontuotannon vähentämiseksi maidon ja maitotuotteiden

kaupan pitämisestä luopumista ja lypsykarjan tuotannon muuttamista koskevasta palkkiojärjestelmästä 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun asetuksen (ETY) N:o 1078/77 (EYVL L 131, s. 1). Siinä säädettiin palkkion tarjoamisesta tuottajille siitä, että he sitoutuivat luopumaan maidon kaupan pitämisestä tai muuttamaan lypsykarjatuotannon lihakarjatuotannoksi viiden vuoden ajaksi.

2 Ylituotanto jatkui vuonna 1983 huolimatta siitä, että useat tuottajat antoivat tällaisen sitoumuksen. Neuvosto antoi tämän vuoksi 31 päivänä maaliskuuta 1984 maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 804/68 muuttamisesta asetuksen (ETY) N:o 856/84 (EYVL L 148, s. 13). Viimeksi mainitulla asetuksella annetussa uudessa 5 c artiklassa otettiin käyttöön "lisämaksu", joka oli maksettava tuottajien toimittamasta, "viitemäärän" ylittävästä maidosta.

3 Asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun maksun soveltamista maito- ja maitotuotealalla koskevista yleisistä säännöistä 31 päivänä maaliskuuta 1984 annetussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 857/84 (EYVL L 90, s. 13) vahvistettiin jokaiselle tuottajalle viitemäärä viitevuoden eli kalenterivuoden 1981 kuluessa toimitetun maidon perusteella kuitenkin niin, että jäsenvaltiot saattoivat valita tämän vuoden sijasta kalenterivuoden 1982 tai 1983. Alankomaiden kuningaskunta valitsi viitevuodeksi viimeksi mainitun vuoden.

4 Eräiden tuottajien asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti tekemät maidon kaupan pitämisestä luopumista koskevat sitoumukset kattoivat valitut viitevuodet. Koska nämä tuottajat eivät olleet tuottaneet maitoa näiden vuosien aikana, heille ei pystytty myöntämään viitemäärää eivätkä he siis voineet myydä ollenkaan maitoa maksamatta lisämaksua.

5 Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa 120/86, Mulder (Kok. 1988, s. 2321; jäljempänä asiassa Mulder I annettu tuomio) ja asiassa 170/86, von Deetzen (Kok. 1988, s. 2355) 28.4.1988 antamissaan tuomioissa asetuksen N:o 857/84, sellaisena kuin se on täydennettynä asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä 16 päivänä toukokuuta 1984 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 1371/84 (EYVL L 132, s. 11), luottamuksensuojan periaatteen loukkaamisen vuoksi pätemättömäksi.

6 Neuvosto antoi 20.3.1989 näiden tuomioiden täytäntöönpanemiseksi asetuksen N:o 857/84 muuttamisesta asetuksen N:o 764/89 (EYVL L 84, s. 2). Tämän muutetun asetuksen nojalla annettiin niin sanottu "erityinen viitemäärä" (jota kutsutaan myös kiintiöksi) sellaisille tuottajille, jotka olivat antaneet sitoumuksen maidon kaupan pitämisestä luopumisesta.

7 Erityisen viitemäärän myöntämiselle oli asetettu useita edellytyksiä. Asetuksen N:o 804/68 5 c artiklassa tarkoitetun lisämaksun soveltamista koskevista yleisistä säännöistä 3 päivänä kesäkuuta 1988 annetun komission asetuksen (EYVL L 139, s. 12), sellaisena kuin se on muutettuna 20.4.1989 annetulla komission asetuksella N:o 1033/89 (EYVL L 110, s. 27), 3 a artiklan 1 kohdassa edellytettiin, että tuottaja jätti erityisen viitemäärän myöntämistä koskevan hakemuksen jäsenvaltion nimeämälle toimivaltaiselle viranomaiselle — — sillä edellytyksellä, että tuottaja pystyi osoittamaan hallinnoivansa edelleen kokonaisuudessaan tai osittain samaa tilaa kuin tuenhakemisajankohtana.

8 Yhteisöjen tuomioistuin oli julistanut pätemättömiksi muut ehdot, jotka liittyvät maidon kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päättymisajankohtaan, asiassa C-189/89, Spagl (Kok. 1990, s. I-4539) ja asiassa C-217/89, Pastätter (Kok. 1990, s. I-4585) 11.12.1990 antamissaan tuomioissa.

9 Neuvosto antoi näiden tuomioiden jälkeen 13.6.1991 asetuksen N:o 857/84 muuttamisesta asetuksen N:o 1639/91 (EYVL L 150, s. 35), josta pätemättömiksi katsotut edellytykset oli poistettu ja jossa kysymyksessä oleville tuottajille myönnettiin erityinen viitemäärä.

10 Yhteisöjen tuomioistuin totesi yhdistetyissä asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 19.5.1992 antamassaan tuomiossa (Kok. 1992, s. I-3061; jäljempänä asiassa Mulder II annettu tuomio) yhteisön olevan vastuussa vahingosta, joka tietyille maidontuottajille, jotka eivät voineet myydä maitoa asetuksen N:o 857/84 soveltamisen vuoksi, aiheutui siitä syystä, että he olivat antaneet asetuksessa N:o 1078/77 tarkoitettuja sitoumuksia.

11 Neuvosto ja komissio julkaisivat näiden tuomioiden jälkeen 5.8.1992 tiedonannon 92/C 198/04 (EYVL C 198, s. 4). Toimielimet kertasivat tiedonannossaan ensiksi asiassa Mulder II annetusta tuomiosta seuraavat seikat ja ilmoittivat sitten tälle tuomiolle täyden vaikutuksen antaakseen aikovansa antaa yksityiskohtaiset säännöt siitä, miten nämä korvaukset suoritetaan käytännössä kyseisille tuottajille. Toimielimet sitoutuivat näiden yksityiskohtaisten sääntöjen hyväksymiseen saakka olemaan vetoamatta ETY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitettuun vanhentumiseen kaikkien niiden tuottajien osalta, joilla on oikeus korvaukseen. Tämän sitoumuksen ehtona oli kuitenkin, että oikeus vahingonkorvaukseen ei ollut vielä vanhentunut tiedonannon julkaisemispäivänä tai silloin, kun tuottaja oli esittänyt sitä koskevan vaatimuksen jommallekummalle toimielimelle.

12 Neuvosto antoi 22.7.1993 tietyille maidon ja maitotuotteiden tuottajille, jotka eivät ole voineet tilapäisesti harjoittaa toimintaansa, tarjottavasta hyvityksestä asetuksen N:o 2187/93 (EYVL L 196, s. 6). Asetuksessa säädetään kiinteän hyvitystarjouksen tekemisestä sellaisille tuottajille, joille on aiheutunut tietyin edellytyksin asiassa Mulder II annetussa tuomiossa tarkoitettujen asetusten soveltamisen vuoksi vahinkoa.

13 Yhteisöjen tuomioistuin ratkaisi kantajien vaatimien korvausten suuruutta koskevan kysymyksen asioissa C-104/89 ja C-37/90, Mulder ym. vastaan neuvosto ja komissio, 27.1.2000 antamallaan tuomiolla.

Riidan perustana olevat tosiseikat

14 Kantaja on Alankomaissa toimiva maidontuottaja. Hän oli sitoutunut asetuksen N:o 1078/77 mukaisesti luopumaan maidon kaupan pitämisestä 23.2.1985 saakka eikä näin ollen ollut tuottanut maitoa asetuksen N:o 857/84 mukaisen viitevuoden aikana. Kantaja ei tästä syystä ollut saanut viitemäärää kyseisen asetuksen voimaantulon jälkeen.

15 Kantaja hankki 1.5.1985 maatilan Dalfsenissa (Alankomaat) ja hallinnoi sitä samanaikaisesti alkuperäisen, Wijhessa (Alankomaat) sijaitsevan tilansa kanssa vuoden ajan. Hän myi tilansa Wijhessa 13.5.1986.

16 Kantaja ja 351 muuta maidontuottajaa, jotka eivät olleet toimittaneet maitoa viitevuoden aikana asetukseen N:o 1078/77 perustuvan sitoumuksensa mukaisesti (niin kutsutut SLOM-tuottajat), totesivat 31.3.1989 päivätyssä kirjeessä, jonka niiden asianajaja oli lähettänyt neuvostolle ja komissiolle (tuottajien nimet on esitetty kirjeen liitteessä), yhteisön olevan vastuussa vahingosta, joka oli aiheutunut asetuksen N:o 857/84 pätemättömyydestä, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin oli sen todennut asiassa Mulder I antamassaan tuomiossa. Toimielimet eivät vastanneet tähän kirjeeseen.

17 Kantaja haki uudelleen kiintiön myöntämistä kesäkuussa 1989 asiassa Mulder I annetun tuomion sekä asetuksen N:o 764/89 antamisen seurauksena. Hakemus hylättiin 30.8.1989 sillä perusteella, ettei kantaja hallinnoinut enää samaa

maatilaa kuin kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksensa voimassaoloaikana.

18 Kantaja pyrki tuloksetta riitauttamaan hylkäyspäätöksen kansallisissa tuomioistuimissa. Hylkäyspäätös on nyt lainvoimainen.

19 Kantajan asiamies vaati 14.7.1992 päivätyssä kirjeessään vanhentumisajan katkaisemista kantajan sekä 31.3.1989 päivätyn kirjeen liitteessä mainittujen tuottajien osalta kirjeen päivämäärästä lukien. Neuvoston oikeudellisen osaston pääjohtaja vastasi 22.7.1992 päivätyssä kirjeessään, että vanhentumisaika oli alkanut juosta uudelleen niiden 348 tuottajan osalta, jotka eivät olleet nostaneet kannetta, kantaja mukaan lukien. Pääjohtaja myönsi kuitenkin, että 14.7.1992 päivätyssä kirjeessä saattoi olla kyse näiden tuottajien osalta yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitetun vaatimuksen esittämisestä. Pääjohtaja totesi näin ollen, ettei neuvosto vedonnut vanhentumiseen kyseisestä päivämäärästä alkaen aina 17.9.1992 asti, edellyttäen, etteivät kyseisten toimijoiden korvausvaatimukset olleet jo rauenneet vanhentuneina 14.7.1992. Pääjohtaja täsmensi asiaa seuraavasti:

"Tämän määräajan kuluessa toimielimet pyrkivät päättämään yhdessä korvauksen maksamisen käytännön yksityiskohdista yhteisöjen tuomioistuimen tuomion mukaisesti.

Näin ollen ei ole tarpeen nostaa tällä välin kannetta yhteisöjen tuomioistuimessa, jotta vanhentumisaika ei alkaisi kulua uudelleen.

Jos näistä yksityiskohdista ei ole päätetty 17.9.1992 mennessä, neuvosto ilmoittaa Teille, miten toimia."

20 Komissio ilmoitti seuraavaa 10.9.1993 päivätyssä, Alankomaiden viranomaisille osoitetussa kirjeessään, joka käsitteli korvausten maksamista tietyille tuottajille asetuksen N:o 2187/93 mukaisesti:

"Tämän kirjeen liitteenä on esitetty luettelo SLOM-hakijoista, jotka ovat 5.8.1992 julkaistun, yhteisön toimielinten yleisen tiedonannon mukaisesti katkaisseet korvausvaatimuksiinsa sovellettavan vanhentumisajan kulumisen vetoamalla asiassa komissioon, neuvostoon tai yhteisöjen tuomioistuimeen."

21 Kantajan nimi oli kirjattu tähän luetteloon, ja kantajan osalta oli mainittu päivämäärä 31.3.1989 ajankohtana, jolloin vanhentumisaika oli keskeytynyt 5.8.1992 julkaistun tiedonannon perusteella.

Asian käsittely ja asianosaisten vaatimukset

22 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 29.4.1997 toimittamallaan kannekirjelmällä.

23 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin lykkäsi 24.6.1997 tekemällään määräyksellä asian käsittelyä, kunnes yhdistetyissä asioissa C-104/89 (Mulder ym. v. neuvosto ja komissio) ja C-37/90 (Heinemann v. neuvosto ja komissio) annettaisiin lopullinen päätös.

24 Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa 30.9.1998 toimitetun epävirallisen asianosaisten kuulemisen jälkeen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen laajennetun neljännen jaoston puheenjohtaja määräsi 11.3.1999 antamallaan määräyksellä, että kysymyksessä olevassa asiassa oikeudenkäyntiä jatketaan.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ryhtyä suulliseen käsittelyyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Prosessinjohtotoimien mukaisesti kantajaa pyydettiin toimittamaan tiettyjä asiakirjoja sekä vastaamaan kirjallisesti joihinkin kysymyksiin.

26 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 17.5.2000 pidetyssä istunnossa.

27 Kantaja vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa yhteisön suorittamaan sille vahingonkorvausta ja korkoja 606 315 Alankomaiden guldenia (NLG) 8 prosentin vuotuisine viivästyskorkoineen kanteen jättämispäivästä lukien;

— velvoittaa yhteisön korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

28 Neuvosto vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

29 Komissio vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— jättää kanteen tutkimatta;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

30 Kantaja väittää, että asiassa täyttyvät edellytykset, joiden perusteella yhteisölle syntyy vastuu kantajalle aiheutuneesta vahingosta. Vastaajat riitauttavat väitteen ja vaativat kanteen tutkimatta jättämistä siitä syystä, että oikeudet, joihin siinä vedotaan, ovat rauenneet vanhentuneina.

31 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että nyt tarkasteltavassa asiassa ennen vanhentumista koskevaa kysymystä on arvioitava, onko yhteisölle mahdollisesti syntynyt EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan (josta on tullut EY 288 artikla) mukainen vastuu, ja jos on, mihin päivämäärään saakka.

Yhteisön vastuu

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

32 Kantaja väittää, että yhteisö on vastuussa vahingosta, joka on ollut jatkuva ja josta kantaja kärsii siitä syystä, että yhteisön lainsäädännön nojalla häneltä on evätty kiintiö vuodesta 1984 alkaen ja että asetuksissa, joilla oli tarkoitus korjata tilanne, ei säädetty kiintiöstä tuottajille, jotka aikoivat aloittaa uudelleen maidontuotannon sen jälkeen, kun niiden sitoumus olla pitämättä maitoa kaupan oli päättynyt, ja jotka olivat vapaaehtoisesti vaihtaneet sitoumuksentekohetkellä hallinnoimansa maatilan (SLOM-tilan) toiseen, maidontuotantoon käytettävään tilaan.

33 Kantaja huomauttaa, että kuten asiassa Mulder I annetussa tuomiossa on todettu, kantajalla oli ollut oikeus viitemäärään kaupan pitämisestä luopumista koskevan sitoumuksen päätyttyä. Yhteisöjen tuomioistuin on kantajan mukaan lisäksi asiassa Mulder I antamassaan tuomiossa katsonut, että yhteisö on vastuussa niille SLOM-tuottajille aiheutuneesta vahingosta, jotka aikoivat aloittaa uudelleen maidon tuotannon sen jälkeen, kun niiden sitoumus olla pitämättä maitoa kaupan oli päättynyt mutta jotka eivät olleet voineet tehdä sitä, koska niiden käytössä ei ollut kiintiötä. Kantajan mukaan asetuksen N:o 857/84 lainvastaisuus oli heikentänyt hänen asemaansa entisestään "tavalliseen" SLOM-tuottajaan nähden (joka saattoi saada kiintiön asetusten N:o 764/89 ja N:o 1639/91 voimaantulon seurauksena), koska sitoumuksen päätyttyä kantaja oli vaihtanut SLOM-tilansa paremmin sijaitsevaan ja tehokkaammin hyödynnettävissä olevaan tilaan.

34 Noudattaakseen kansallista lainsäädäntöä, joka mahdollisti maitokiintiöiden siirtämisen tilalta toiselle, jos kiintiön haltija käytti vähintään vuoden ajan molempia tiloja samanaikaisesti maidontuotantoon, kantaja oli ylläpitänyt näitä kahta tilaa 13.5.1986 saakka. Hän oli näin omien sanojensa mukaan täyttänyt kansallisessa lainsäädännössä asetetut edellytykset, vaikkei hänellä kyseisenä ajankohtana ollutkaan kiintiötä. Jos kantajalle olisi kiintiö myönnetty, hän olisi voinut siirtää sen koskemaan uutta tilaansa.

35 Kantaja korostaa, että kyseisenä ajankohtana ei ollut mahdollista tietää, voisivatko SLOM-tuottajat lopulta vaatia itselleen kiintiötä ja millaisia edellytyksiä kiintiön myöntämiselle asetettaisiin. Kun asetukset N:o 764/89 ja N:o 1033/89 olivat tulleet voimaan, oli käynyt ilmi, että kiintiön saaminen edellytti, että tuottajalla oli edelleen kokonaisuudessaan tai osittain SLOM-tilansa. Kantaja toteaa, että ostaessaan toista tilaansa ja tämän jälkeen myydessään ensimmäistä tilaansa hän ei ollut voinut olettaa, että tällainen edellytys otettaisiin käyttöön. Kantaja viittaa edellä mainitussa asiassa Spagl annettuun tuomioon ja erityisesti sitä koskevaan julkisasiamies Jacobsin ratkaisuehdotukseen (Kok. s. I-4554) ja väittää, että on luottamuksensuojan periaatteen vastaista soveltaa häneen kyseistä edellytystä.

36 Asioissa Mulder I ja Mulder II annettujen tuomioiden mukaan SLOM-tilan hyödyntämisestä luopuminen tarkoittaa yleensä, että tuottaja ei tosiasiassa aio aloittaa uudelleen maidontuotantoa ja että tuottaja ei näin ollen voi vedota luottamuksensuojan rikkomiseen. Sen sijaan se seikka, että SLOM-tuottajalla ei ole enää SLOM-tilaa, ei sellaisenaan riitä perusteluksi yhteisön vastuun poissulkemiselle, etenkään tilanteessa, jossa käy ilmi, että tuottaja on kuitenkin ilmoittanut aikomuksestaan aloittaa uudelleen ja pysyvästi maidontuotanto.

37 Vastaajat väittävät, että kantajan vaatimus ei ole perusteltu, koska se koskee vuonna 1986 tapahtuneen SLOM-tilan myynnin jälkeistä ajanjaksoa.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

38 Yhteisö on EY:n perustamissopimuksen 215 artiklan toisessa kohdassa (josta on tullut EY 288 artiklan toinen kohta) tarkoitetun sopimussuhteen ulkopuolisen

vastuun perusteella vastuussa toimielinten aiheuttamista vahingoista ainoastaan, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten toiminta on ollut lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja lainvastaisen toiminnan ja aiheutuneeksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (yhdistetyt asiat 197/80—200/80, 243/80, 245/80 ja 247/80, Ludwigshafener Walzmühle ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 17.12.1981, Kok. 1981, s. 3211, 18 kohta ja yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-2941, 80 kohta).

39 Niiden tuottajien aseman osalta, jotka ovat antaneet sitoumuksen maidon kaupan pitämisestä luopumisesta, on todettava, että yhteisön vahingonkorvausvastuu on syntynyt jokaista sellaista tuottajaa kohtaan, jolle on aiheutunut korvattavissa olevaa vahinkoa siitä, että hän ei ole voinut toimittaa maitoa asetuksen N:o 857/84 soveltamisen vuoksi (asiassa Mulder II annetun tuomion 22 kohta).

40 Tämä vastuu perustuu siihen, että niiden tuottajien, joita on yhteisön toimenpiteellä kannustettu yleisen edun vuoksi ja palkkiota vastaan keskeyttämään maidon myynti tietyksi rajalliseksi ajanjaksoksi, perusteltua luottamusta maidon kaupan pitämisestä luopumisesta antamansa sitoumuksen väliaikaisuuteen on loukattu (asiassa Mulder I annetun tuomion 24 kohta ja em. asia von Deetzen, tuomion 13 kohta).

41 Kantaja vetoaa vahinkoon, jonka on aiheuttanut viitemäärän laiton epääminen asetuksen N:o 857/84 soveltamisen seurauksena. Vahinko ulottuu ajanjaksoon, joka alkoi 23.2.1985 eli ajankohtana, jolloin kaupan pitämisestä luopumista koskeva kantajan sitoumus raukesi, ja joka on edelleen voimassa, koska kantajalle ei koskaan myönnetty kiintiötä.

42 Siltä osin kuin on kyse vahingonkorvausvaatimuksesta ajanjaksolta 23.2.1985—13.5.1986 (kantajan SLOM-tilan myyntipäivä), ei ole kiistetty sitä seikkaa, että kantaja ei ole voinut asetuksen N:o 857/84 mukaisesti toimittaa

maitoa ja että yhteisö on edellä mainitun oikeuskäytännön mukaisesti vastuussa tästä seikasta aiheutuneesta vahingosta.

43 Sen sijaan 13.5.1986 jälkeen väitetyksi aiheutuneen vahingon osalta vastaajat kiistävät yhteisön vastuun sillä perusteella, ettei sillä, että kantaja myi SLOM-tilansa, ja asetuksen N:o 857/84 kantajaan soveltamisen välillä ole olemassa syy-yhteyttä.

44 On aiheellista muistaa, että kantaja on luovuttanut SLOM-tilansa vuonna 1986 ja siirtänyt tuotantotoiminnan toiselle tilalle taloudellisen tehokkuuden lisäämiseksi. Tästä kantajan vapaaehtoisesta ratkaisusta voidaan täysin selkeästi päätellä, että se ei ole ollut mitenkään sidoksissa kiintiön epäämiseen kantajalta, kun hänen sitoumuksensa luopua kaupan pitämisestä päättyi vuonna 1985.

45 Asetuksen N:o 857/84, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.1985 annetulla neuvoston asetuksella N:o 590/85 (EYVL L 68, s. 1) 7 artiklan 1 kohdan sekä asetuksen N:o 1546/88 7 artiklan valossa voidaan päätellä, että myös sellaisen maidontuottajan tilanteessa, joka ei ole sitoutunut luopumaan kaupan pitämisestä tai muuttamaan toimintansa luonnetta, mahdollisuudet siirtää kiintiö yhdeltä tilalta toiselle on rajattu koskemaan yhtäältä tilusten luovutusta julkisyhteisölle ja/tai julkisen edun vuoksi (7 artiklan 1 kohta) ja toisaalta maanvuokraussopimuksia, jotka ovat päättymässä vastaavanlaisissa olosuhteissa vailla uusimismahdollisuutta (7 artiklan 4 kohta).

46 Jos oletettaisiinkin pitävän paikkansa, että tuottajat, joilla oli käytössään viitemäärä, saattoivat markkinointivuonna 1985—1986 siirtää sen Alankomaiden hallintokäytännön mukaisesti, kyse on yhteisön lainsäätäjälle vieraasta tilanteesta ja Alankomaiden viranomaisten tehtävänä olisi ollut tarvittaessa kohdella kantajaa siten, ettei häntä syrjittäisi.

47 Lisäksi on muistettava, että asetuksen N:o 764/89 voimaantulon jälkeen kantajan vaatimus saada kyseisen säädöksen perusteella kiintiö hylättiin asetuksen N:o 1546/88 3 a artiklan 1 kohdan nojalla (ks. edellä 7 kohta), jonka mukaan viitemäärän myöntäminen edellytti sen osoittamista, että tuottaja hallinnoi vaatimuksen esittämishetkellä kokonaisuudessaan tai osittain SLOM-tilaa.

48 Päinvastoin kuin kantaja väittää ja kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo useassa tilanteessa todennut (ks. erityisesti asiassa C-98/91, Herbrink, 27.1.1994 annettu tuomio; Kok. 1994, s. I-223), tämä vaatimus rajoittuu siihen, että erityisten viitemäärien määrää koskevissa asioissa sovelletaan asetuksen N:o 857/84 7 artiklan 1 kohdan mukaista periaatetta, jonka mukaan viitemäärä siirretään sen maa-alan mukana, jonka perusteella viitemäärä on myönnetty (13 kohta). Näin ollen kantaja ei voi väittää, että tämän vaatimuksen soveltaminen häneen olisi luottamuksensuojan periaatteen vastaista siitä syystä, ettei hän ollut saattanut SLOM-tilansa luovutushetkellä ennakoida sitä, että tällaista edellytystä sovellettaisiin.

49 Koska kantajan suorittama SLOM-tilan myynti ei ollut seurausta kiintiön epäämisestä laittomasti vuonna 1985 ja koska myynti ei ollut tapahtunut asetuksessa N:o 857/84 säädettyjen siirtomahdollisuuksien mukaisesti, yhteisö ei ole vastuussa syistä, joiden vuoksi kantaja ei ollut voinut saada asetuksen N:o 764/89 mukaista kiintiötä, eikä myöskään tästä asiasta kantajalle aiheutuneesta vahingosta.

50 Kantajalle viitemäärän epäämisestä aiheutunut vahinko on näin ollen voinut kestää ainoastaan 13.5.1986 saakka.

51 On näin ollen tutkittava, onko kantajan vahingonkorvausvaatimus vanhentunut, ja jos, niin miltä osin.

Vanhentuminen

Asianosaisten väitteet ja niiden perustelut

52 Kantaja väittää, että vaatimuksen vanhentumisaika on keskeytynyt 31.3.1989 päivätyllä kirjeellä. Kantaja huomauttaa, että kyseisellä kirjeellä hän on yhdessä 351 muun SLOM-tuottajan kanssa ilmoittanut toimielimille siitä, että ne katsoivat yhteisön olevan vastuussa tulonmenetyksestä, joka johtui kiintiöiden epäämisestä asetuksen N:o 857/84 voimaantulon seurauksena. Koska toimielimet ovat 5.8.1992 julkaistussa tiedonannossaan sitoutuneet olemaan vetoamatta vanhentumiseen niiden tuottajien osalta, jotka kantajan tavoin olivat jo ottaneet yhteyttä toimielimiin vaatiakseen korvausta ja joiden vahingonkorvausvaatimukset eivät kyseisellä hetkellä vielä olleet vanhentuneet, tällainen vetoamatta jättäminen on kantajan osalta ollut voimassa 31.3.1989 alkaen.

53 Kantaja pitää 22.7.1992 päivättyä neuvoston oikeudellisen osaston pääjohtajan kirjettä tältä osin merkityksettömänä myöhemmän eli 5.8.1992 julkaistun tiedonannon vuoksi.

54 Komission oikeudellisen osaston virkamies Booss, joka oli kyseisenä ajankohtana vastuussa SLOM-asioiden käsittelemisestä, oli kantajan mukaan lisäksi vahvistanut puhelimessa kantajan neuvonantajalle, että 31.3.1989 päivätty kirje oli asiakirja, joka katkaisi vanhentumisen.

55 Lisäksi vähän sen jälkeen kun asetus N:o 2187/93 oli tullut voimaan, komissio oli kantajan mukaan lähettänyt Alankomaiden viranomaisille luettelon, jossa mainittiin kaikki korvauksen vaatimiseen oikeutetut SLOM-tuottajat, kantaja mukaan lukien, sekä vaatimukset, jotka olivat jo rauenneet vanhentuneina. Kantaja vaatii näin ollen, että vastaajat toimittavat tämän luettelon tarkasteltavaksi ja että jos vastaajat kieltäytyvät tästä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin määrää luettelon toimitettavaksi.

56 Kantaja toteaa, että vastaajien näkökanta ei ole pelkästään vastoin 5.8.1992 julkaistua tiedonantoa, jossa nämä olivat nimenomaisesti kehottaneet SLOM-tuottajia luopumaan vahingonkorvauskanteiden nostamisesta yhteisöä vastaan, vaan se on tämän lisäksi syrjivä, sillä yhteisö ei ole vedonnut vanhentumiseen sellaisten muiden alankomaisten SLOM-tuottajien osalta, jotka ovat saaneet hyvitystarjouksia ja joiden nimet olivat myös 31.3.1989 päivätyn kirjeen liitteenä olevassa luettelossa.

57 Vastaajat katsovat, että kantajan vaatimus on kokonaisuudessaan rauennut vanhentuneena 13.5.1991. Koska korvattavissa olevan vahingon jatkuminen oli päättynyt 13.5.1986, EY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklan mukainen viiden vuoden määräaika oli päättynyt 13.5.1991, jollei vanhentumista keskeyttävää toimenpidettä ollut tehty ennen tätä päivämäärää.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

58 EY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitettu vanhentumisaika, jota sovelletaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa käytävässä oikeudenkäynnissä perussäännön 46 artiklan perusteella, voi alkaa kulua vasta, kun kaikki vahingonkorvausvelvollisuuden perusteena olevat edellytykset ovat täyttyneet, eli silloin kun kysymyksessä on lainsäädäntötoimesta aiheutuva vastuu, vanhentumisaika ei voi alkaa, ennen kuin tästä toimesta aiheutuvat vahinkoseuraukset ovat syntyneet (asia T-20/94, Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomio 16.4.1997, Kok. 1997, s. II-595, 107 kohta).

59 Tässä tapauksessa vahinko, joka johtui siitä, ettei viitemäärää voitu käyttää, on katsottava syntyneeksi siitä päivästä lukien, jona kantaja olisi voinut tuotannon

muuttamista koskevan sitoumuksensa päätyttyä aloittaa uudelleen maidon toimitukset, jollei häneltä olisi evätty viitemäärää, eli 23.2.1985 lukien, jolloin hänen osaltaan sovellettiin asetusta N:o 857/84. Näin ollen edellytykset vahingonkorvauskanteen nostamiseksi yhteisöä vastaan täyttyivät juuri tuona päivänä ja vanhentumisaika alkoi kulua.

60 Määritettäessä ajanjaksoa, jonka aikana vahingot ovat syntyneet, on todettava, etteivät ne ole syntyneet välittömästi. Vahingot syntyivät tietyn ajanjakson kuluessa, joka kesti niin kauan kuin kantaja ei voinut saada viitemäärää. Kysymys on siis jatkuvasti aiheutuneesta vahingosta, joka toistui päivittäin (ks. em. asia Hartmann v. neuvosto ja komissio, tuomion 132 kohta). Oikeus vahingonkorvaukseen on siis syntynyt useiden peräkkäisten ajanjaksojen kuluessa, jotka alkoivat jokaisena päivänä, jona kantaja ei voinut pitää maitoa kaupan.

61 Koska kantaja kuitenkin oli myynyt SLOM-tilansa 13.5.1986, sillä ei enää ollut kyseisen päivämäärän jälkeen oikeutta viitemäärään (ks. edellä 7 kohta). Kun otetaan huomioon, että on todettu, että kantajalle hänen omien sanojensa mukaan aiheutuneet vahingot myynnin jälkeen eivät ole sidoksissa siihen, että kantajaan sovellettiin asetusta N:o 857/84, vanhentumisaika on päättynyt viisi vuotta päivämäärän 13.5.1986 jälkeen eli 13.5.1991, jollei sitä ole keskeytetty ennen tätä päivämäärää.

62 EY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklan mukaan vanhentumisaika voidaan katkaista joko nostamalla kanne yhteisöjen lainkäyttöelimessä tai esittämällä tätä ennen vaatimus asianomaiselle toimielimelle, jolloin tässä viimeksi mainitussa tapauksessa vanhentuminen ei kuitenkaan katkea, jos vaatimusta ei seuraa kanne niitä määräaikoja noudattaen, jotka määräytyvät tapauksesta riippuen perustamissopimuksen 173 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 230 artikla) ja 175 artiklan (josta on muutettuna tullut EY 232 artikla) perusteella (asia 11/72, Giordano v. komissio, yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 5.4.1973, Kok. 1973, s. 417, 6 kohta, ja asia T-222/97, Steffens v. neuvosto ja komissio, tuomio 25.11.1998, Kok. 1998, s. II-4175, 35 ja 42 kohta).

63 Kantaja ei näin ollen voi vedota EY:n tuomioistuimen perussäännön 43 artiklassa tarkoitettuun vanhentumiseen katkeamiseen toimielimille osoitetun, 31.3.1989 päivätyn kirjeen perusteella, sillä kirjeen seurauksena ei ole nostettu kannetta yhteisöjen tuomioistuimessa.

64 Kantaja väittää, että koska siihen sovelletaan 5.8.1992 julkaistua tiedonantoa, vastaajat ovat sitoutuneet olemaan vetoamatta vanhentumiseen 31.3.1989 alkaen eli siitä ajankohdasta, jona kantaja oli ottanut toimielimiin yhteyttä.

65 Tältä osin on muistettava, että luopuminen 5.8.1992 päivättyyn kirjeeseen sisältyneestä vanhentumiseen vetoamisesta oli yksipuolinen toimi, jonka päämääränä oli rajoittaa nostettujen kanteiden määrää rohkaisemalla tuottajia odottamaan asetuksella N:o 2187/93 käyttöön otettavaa kiinteämääräisten hyvitysten järjestelmää (edellä mainittu asia Steffens v. neuvosto ja komissio, tuomion 38 kohta).

66 Tiedonanto koski nimenomaan tuottajia, joiden oikeudet korvauksiin eivät olleet ehtineet vanhentua sinä päivämääränä, jonka tiedonanto julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä, tai ajankohtana, jolloin ne olivat jo ottaneet yhteyttä johonkin toimielimistä (katso edellä 11 kohta). Jälkimmäisellä maininnallaan vastaajat tarkoittivat tuottajia, jotka olivat ottaneet toimielimiin yhteyttä ennen kyseisen tiedonannon julkaisemista vedotakseen asiassa Mulder II annetun tuomion perusteella oikeuksiinsa saada vahingonkorvausta ja joita toimielimet olivat pyytäneet luopumaan vahingonkorvauskanteiden nostamisesta kiinteämääräisten hyvitysten järjestelmää koskevaa asetusta odotettaessa. Maininnan avulla oli tarkoitus säilyttää näiden tuottajien oikeudet korvauksiin.

67 On aiheellista todeta, että vastaajat eivät ole koskaan vastanneet 31.3.1989 päivättyyn kirjeeseen ja että nämä eivät kyseisenä ajankohtana tehneet min-

käänlaista sitoumusta kantajaan nähden. Kantaja ei näin ollen voi vedota 5.8.1992 julkaistuun tiedonantoon.

68 On lisäksi hylättävä kantajan väite, jossa vedotaan siihen seikkaan, että kantajan nimi oli luettelossa, jonka komissio oli lähettänyt Alankomaiden viranomaisille sen jälkeen kun asetus N:o 2187/93 oli tullut voimaan ja jossa luetellaan tuottajat, jotka hyötyivät siitä, että komissio oli 5.8.1992 julkaistussa tiedonannossa sitoutunut olemaan vetoamatta vanhentumiseen.

69 On ensinnäkin aiheellista todeta, että kyseinen luettelo lähetettiin kansallisille viranomaisille siksi, että näille haluttiin ilmoittaa, mistä päivästä alkaen vaatimusten vanhentuminen oli katkennut, siltä varalta, että niille osoitettaisiin korvausvaatimuksia asetuksessa N:o 2187/93 säädetyn siirtojärjestelmän mukaisesti. Luettelossa ei eritelty SLOM-tuottajia, jotka saattoivat saada lopullisen viitemäärän ja jotka näin ollen saattoivat hyötyä siirtoehdotuksesta asetuksen N:o 2187/93 mukaisesti, niistä, jotka kantajan tavoin olivat jääneet ilman kiintiötä eivätkä tämän vuoksi kuuluneet kyseisen siirtojärjestelmän piiriin. Kantajan nimi oli näin ollen virheellisesti luettelossa.

70 Tällainen virhe ei kuitenkaan ollut sellainen, että kantaja voisi sen seurauksena vakuuttua siitä, että 5.8.1992 julkaistussa tiedonannossa ollut sitoumus koskisi sitä ja että kantajan vaatimuksen vanhentuminen olisi ollut katkennut 31.3.1989 alkaen. Kyseisen luettelon lähettämisajankohtana eli 10.9.1993 kantajan olisi jo pitänyt tietää, ettei hän hyötyisi asetuksen N:o 2187/93 mukaisesta siirtoehdotuksesta ja että kyseinen sitoumus ei näin ollen koskenut sitä.

71 Lisäksi vastaajien näkökanta tämän kanteen vanhentumiseen ei merkitse, että komissio olisi kohdellut kantajaa syrjivästi muihin, hyvitystarjouksia saaneisiin

SLOM-tuottajiin nähden, sillä kuten edellä 69 kohdassa on todettu, kantajan tilanne eroaa niiden tuottajien tilanteesta, jotka hyötyvät asetuksesta N:o 2187/93.

72 Lopulta sellaisten kantajan väitteiden osalta, jotka koskevat Boossin väitettyjä ilmoituksia, riittää kun todetaan, ettei niitä ole mitenkään näytetty toteen.

73 Koska vanhentumista ei ollut katkaistu eikä lykätty viimeistään 13.5.1991 mennessä, 29.4.1997 nostettu kanne on nostettu liian myöhään, koska kantajan oikeus vahingonkorvaukseen oli jo rauennut vanhentuneena.

74 Edellä esitetyn perusteella kanne on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

75 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan hävinnyt asianosainen velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, kantaja on vastaajan vaatimusten mukaisesti velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne jätetään tutkimatta.**

2) **Kantaja velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Tiili Moura Ramos Mengozzi

Julistettiin Luxemburgissa 31 päivänä tammikuuta 2001.

H. Jung
kirjaaja

P. Mengozzi
jaoston puheenjohtaja